

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS • ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE • ROČNÍK 25 • ČÍSLO 11 • VYŠLO 25. SRPNA 2023

CENA 24 Kč

Část rodin nevnímá vzdělání dívek jako důležité, říká zmocněnkyně pro Romy
strana 2

Django stage roztančila „Maliňák“
strana 5

Petr Zewlakk Vrabec: V Hodoníně u Kunštátu uctili památku obětí holokaustu Romů a Sintů
strana 7

ZPRÁVY

BRNO – Sedmičlenné uskupení Barcelona Gipsy Balkan Orchestra soustředěné ve španělské Barceloně představuje to nejlepší z žánru world music. Jeho tvorba je ovlivněna prvky tradiční hudby z Balkánu, Blízkého východu a také Středozeemí. BGKO tvoří hudebníci pocházející ze Španělska, Itálie, Francie, Srbska, Řecka a Ukrajiny a rozmanitá je také jejich paleta hudebních nástrojů od houslí, klarinetu až po perkuse a akordeon. Za dekádu své existence stihla kapela vydat šest alb a navštívit více než 40 zemí. Těšit se můžete na zpěvačku kapely Margheritu Abita, která pochází z Itálie. Nebudou chybět ani další muzikanti: Ivan Kovačević (kontrabas, Srbsko), Albert Enkaminanko (perkuse, Španělsko), Julien Chanal (kytara, Francie), Pere Nolasco Turu (housle, Španělsko), Fernando Salinas (akordeon, Španělsko), Xavi Pendón (klarinet, Španělsko). Brno je jejich česká premiéra. Nenechte si ujít jejich koncert a hudební zážitek v sobotu 9. září ve 20:30 v klubu Fléda.

ÚSTÍ NAD LABEM – Ústecký zastupitel Jaromír Hůla (SPD) začal tvrdit, že svůj výrok na zastupitelstvu z konce července o „černých držkách“ v pařížském metru nemínil rasisticky. Šlo podle něj o „černé pasažéry“, čímž se označují cestující jezdící bez zaplacení. Vysvětlení uvedl v příspěvku na svém facebookovém profilu a omluvil se Senegalcům, o kterých v této souvislosti

Pokračování na str. 2

„Oni ho pustili?!“ Lidé protestují a považují rozhodnutí soudu za nehorázné

foto: Sabir Agalarov

Zpráva o propuštění sedmatřicetiletého muže, obviněného z vraždy Nikolase Dirky u Brněnské přehrady, vzbudila v romské komunitě rozhořčení. „Mám obavy, co bude zítra,“ shrnul silící napětí mezi lidmi

předseda spolku Euro Roma Help David Horvátko.

Negativní reakce podle něj začaly v komunitě narůstat už v průběhu pondělního odpoledne. „Lidé se začali celorepublikově bouřit. Ně-

kteří chtějí do ulic, někteří chtějí stávký, někdo se chce odvolávat na ministerstvo. Ozývají se právníci, podnikatelé i lidé ze showbyznysu,“ popsal Horvátko.

Upozornil také na velkou odezvu

na sociálních sítích. „Uvidíme, jak se zachovají takzvaní lajfkari (lidé vyjadřující své názory v živých vysíláních na sociálních sítích – pozn.

Pokračování na str. 4

Dezinformace? Je to nebezpečná manipulace s lidmi

„My Romové musíme najít svůj vnitřní klid. Měli bychom si uvědomit, že dnes naopak můžeme každý z nás žít takové životy, o kterých se našim předkům ani nezdálo. Jsme v té nejlepší možné době a máme ty největší příležitosti v naší historii. Neměli bychom tuto šanci propásnout,“ říká v rozhovoru pro Romano hangos Radek Banga.

Ahoj, Radku, v první řadě bych ti chtěla poděkovat za tvůj čas. Zabýváme se tématem dezinformace. Co přesně se schovává za tímto pojmem? Je to lež? Fáma? Polopravda? Jaký máš na to názor? Ahoj, Veroniko. Je to vlastně všechno najednou, pod tím slovem se schovává nebezpečná manipulace s lidmi. Stručně.

Jakým účelům slouží? Je to politická manipulace, která má vést k destabilizaci demokratického systému u nás? Nebo jsme si továrnou dezinformací nebo spíše továrnou na lži sami vytvořili?

Na rozdíl od „obyčejné lži“ slouží dezinformace ke konkrétnímu účelu, obvykle k ovlivnění nějaké skupiny lidí, aby něčemu věřili a jednali podle toho. Může, ale nemusí, být na politickou objednávku. Obvykle spíše slouží konkrétní jedinci, třeba někteří „lajfkari“, jako prostředníci k dalším a dalším „užitečným“ uživatelům, kteří budou dezinformacím nejen věřit, ale také je velmi ochotně i šířit. Takže si je napůl vytváříme sami, ale také jsou to nástroje jistých zájmových sku-

pin. Třeba Rusko používá již mnoho let dezinformace v podstatě jako kybernetický nástroj k rozkladu západních komunit.

Jaké jsou příklady tzv. dezinformačního zpravodajství?

Jsou to v podstatě všechny weby, které šíří dezinformace, některé se navíc tváří jako rádobry seriózní zpravodajství. Třeba parlamentnilisty.cz záměrně znějí jako něco, co souvisí se samotnou vládou, ovšem s parlamentem to nemá vůbec co do činění. Po celou dobu jsou silně proruští, velmi šikovně šíří lži, takže mají bohužel miliony čtenářů. To samé je například czechfreepre-

Pokračování na str. 7

ZPRÁVY

Dokončení ze str. 1

mluvil. Výrok Hůla vyřkl v souvislosti s rušením přímé linky městské hromadné dopravy do vyloučené lokality Mojžíř, kterou nahradil přestupní autobus, kam mohou cestující pouze předními dveřmi. V krajském městě vládne ANO s SPD a dvěma nezávislími zastupiteli.

PRAHA – Policie znovu zahájila trestní stíhání v souvislosti s vydáním knihy Germara Rudolfa Holocaust pod lupou a dalších více než 20 titulů, uvedla dnes Česká televize (ČT). Obvinění z účasti na organizované zločinecké skupině a popírání genocidy čelí čtyři lidé a tři firmy, sdělila televizi Tereza Paseková z brněnského městského státního zastupitelství. V případě padlo obvinění poprvé před dvěma lety, na základě stížností ale bylo zrušeno. Kniha zpochybňující fakta o holocaustu vyšla v Česku v roce 2016 v nakladatelství Guidemedia. Právní zástupce společnosti se k případu pro ČT odmítl vyjádřit.

USA – Poslednímu bývalému minneapoliskému policistovi odsouzenému v souvislosti se smrtí neozbrojeného černocha George Floyd byl vyměřen trest čtyř let a devíti měsíců odnětí svobody. Informuje o tom agentura AP. Expolicista Tou Thao byl v květnu shledán vinným z napomáhání zabiti Floyd a v roce 2020. Thao byl stejně jako jeho někdejší kolegové Derek Chauvin, Alexander Kueng a Thomas Lane již dříve odsouzen ve federálním procesu za porušení Floydových občanských práv. Stát Minnesota proti čtveřici vznesl obvinění spojená s vraždou a zabitím, přičemž Thao v této souvislosti odmítl dohodu s prokuraturou a místo klasického procesu s porotou nechal o svém osudu rozhodnout soudce Petera Cahilla. Ten jej v květnu shledal vinným z napomáhání k Floydově zabiti. Dnes oznámený trest téměř pětiletého vězení bude Thao podle AP vykonávat souběžně s trestem 3,5 let vězení z federálního procesu.

www.romea.cz

Dezinformace a jejich vliv na nálady ve společnosti

Téma falešných zpráv čím dál tím více přitahuje naši pozornost. V důsledku nejrůznějších událostí přichází tendence ovlivnit veřejné mínění opravdu masivně. Jde zejména o pandemii, očkování nebo trvající válku na Ukrajině. Děni, které svým způsobem pocítuje každý z nás napříč společností.

Rychlý přenos informací má své výhody i nevýhody. Objektivní, vyvážené zprávy jsou na místě a v pořádku. Máme tu však i zprávy, které mají za cíl ovlivnit náš názor či postoj. Vznikají tím mnohdy zbytečně i další podtémata. Uměle vytváříme a popisujeme problémy, jež nejsou primární příčinou. V této souvislosti zmíním například vraždu Nikolase D., jejímž pachatelem byl muž ukrajinské národnosti. Kauza vzbudila velkou pozornost i emoce. Ztráta mladého života je vždy bolestivá. V tomto ohledu by nás tedy mělo předně zajímat odpovídající potrestání za tento zločin. Jistě, v romské komunitě případ vyvolal nespokojenost a nedůvěru v orgány činné v trestním řízení. Ovšem, i to má své důvody. V minu-

losti padaly za vraždy Romů nízké tresty, letos v dubnu byli navíc předčasně propuštěni dva žháři z Vítkova.

Politici se v této věci vyjadřují velmi obecně. Odsuzují sice nenávist, ale anticiganismus nadále přehlíží. Dehonestující vyjádření Čunka a Němcové na adresu Romů prokazatelně demonstrují, jak jsou antiromské postoje a podpora nenávisti vůči této zranitelné skupině občanů ČR legitimní a společensky tolerovanou normou.

Namísto boje proti anticiganismu hovoříme o nárůstu romských extrémistů/dezinformátorů, ke kterému, až na výjimky, ve skutečnosti nedochází! Celé týdny, a to i za účasti některých Romů, kteří vyhlásují válku romským dezinformátorům, žijíme ve veřejném prostoru představu, že za pnutí v romské komunitě mohou romští dezinformátoři!

Faktem však zůstává, že oběti útoku v Brně a Pardubicích jsou Romové. Nenechme si unikat podstatu. Trvejme na řádném policejním vyšetřování. Měla by nás zajímat

právní kvalifikace skutků a odpovídající tresty pro pachatele.

Nezapomínejme také, že dlouhodobé společenské problémy v podobě dezinformací a pravicového extrémismu nejsou zodpovědností Romů ani neziskových organizací. Tady zaspal stát, který nevyužívá všech dostupných nástrojů v boji proti hybridním hrozbám. Navíc v době, kdy občané napříč společnostmi strádají a mají hluboko do kapsy. Situace, kdy ze svého příjmu nejsme schopni uspokojit základní životní potřeby své rodiny, a s tím spojené negativní emoce a nespokojenost, jsou právě ty prameny extrémismu, které pak logicky rostou.

Bude-li současná vláda přehlížet v době krize sociální potřeby slabších občanů včetně projevů anticiganismu, k uklidnění společnosti nedojde.

Politika není jen o kompromisech, ale i odvaze vnášet do ní nepopulární témata. Zatím nám tyto politici chybí. Tím vzniká prostor pro lži a populismus. Reálné problémy občanů však zůstávají nevyřešené.

Tomáš Ščuka

Část rodin nevnímá vzdělání dívek jako důležité, říká zmocněnkyně pro Romy

Podle vládní zmocněnkyně pro záležitosti romské menšiny Lucie Fukové má nezáměr části mladé generace Romů o práci a vzdělávání několik důvodů. Kromě nedostatku vzorů hraje velkou roli i rasová segregace ve školách.

Podle průzkumu skoro polovina Romů ve věku 16 až 24 let nepracuje a nevzdělává se. Proč je podle vás číslo tak vysoké?

Faktorů je více. Číslo je jiné v sociálně vyloučených lokalitách a mimo ně. Velkou roli hraje vzdělávací systém, kde stále přetrvává segregace, chybí dostatečná motivace a příprava pro pokračování ve vzdělávání. Segregace obecně snižuje šance jednotlivce na úspěch.

Jak se segregace ve školách projevuje?

Může to být třeba atmosféra, nepřátelské prostředí vůči romským žákům a žákyním – nejen ze strany spolužáků, ale i projevy systémového rasismu u ředitelů a pedagogů. Obecně ve školách chybí sociální a speciální pedagogové, psychologové, asistenti, kteří bývají přínosem pro všechny děti bez rozdílů.

Vnímáte, že se na romské žáky automaticky pohlíží jako na méně vzdělání schopnou část dětí?

Romští žáci a žákyně jsou zhruba desetkrát častěji diagnostikováni jako žáci s lehkým mentálním postižením, což neodpovídá reálnému stavu. Další faktor, který při-

spívá k neúspěchu romských žáků ve stávajícím vzdělávacím systému, je nedostatečné zázemí ke školní přípravě.

Doma nemají příležitost se učit?

Příprava žáků v sociálně vyloučených lokalitách či ubytovnách je složitá, není tam prostor ani klid na učení. Často chybí počítač, přístup k internetu, knihy v rodinách. Stává se, že rodiče nemohou platit školní pomůcky, volnočasové aktivity, což není výjimkou ani v jiných sociálně znevýhodněných skupinách.

Poměry v rodinách tedy hrají nějakou roli?

Pravdou je, že v některých rodinách podpora a vzory nefungují. Není výjimkou, že nikdo z příbuzných nemá ani střední školu. Většina mladých, kteří nepokračují ve studiu nebo v práci, nemá v okolí žádného absolventa střední školy, případně vysoké.

Jsou Romové na svoje úspěšné příbuzné a známé pyšní?

Jakmile někdo z rodiny nebo z okolí vystuduje a je úspěšný v práci, tak se zpráva o tom šíří v celé komunitě. Skoro každý chce být úspěšný a dobře zabezpečit svou rodinu. Každý takový vzor může ke vzdělání přivést x dalších mladých.

Občas sami Romové kritizují i přetrvávající patriarchy v rodinách, který nepřikládá moc velkou váhu vzdělání u dívek.

Lucie Fuková

Mění se to, ale v řadě rodin stále rodiče nevidí vzdělání dětí jako prioritu, a u dívek ještě méně. Považují za větší přínos zapojit dívky do péče o rodinu a domácnost. Mladé ženy ve zmiňované věkové kategorii 16 až 24 let se už často starají o vlastní potomky nebo další členy rodiny. Postavení romské ženy se v některých tradičních rodinách upevňuje právě s počtem dětí. Ráda bych zmínila aktivitu ženské skupiny Manushe, která se řídí mottem „Edukace, sebevědomí, emancipace“. Práce s romskými ženami je velmi důležitá. Romské ženy totiž bývají považované za hybatelky sociálních změn.

Proč mladí Romové ztrácejí motivaci pracovat?

Problémem bývá neukončené základní vzdělání, to ztěžuje cestu k dalšímu studiu a dobrému zaměstnání. V Ústeckém a Karlovarském kraji má jen základní nebo neukončené vzdělání 17 procent mladých lidí. Roli hraje i zadluženost, která velmi znesnadňuje možnost oficiálního zaměstnání.

Co by to mohlo zlepšit?

Cestou ke zlepšení je především spolupráce škol, neziskových organizací a rodičů. Neziskovky a někdy i městské části nabízejí motivační pobyty nebo kariérní poradenství

a žákům a žákyním umožní zjistit víc o studijních oborech, pomůžou jim vybrat vhodný obor a motivují k dalšímu studiu. Situaci by pomohla také systémová finanční podpora zaměstnavatelů, kteří přijmou lidi v insolventi.

Proti předsudkům bojují Romové například facebookovou skupinou Romové pracují. Zveřejňují tu fotky a příběhy Romů všech věkových kategorií a povolání, kteří přispívají společnosti a jsou inspirací pro ostatní.

**Kamila Minaříková
foto: Sabir Agalarov
Článek převzat z
Brněnský deník.cz**

Anketa

1. Jaký druh dezinformace je podle Vás v dnešní době nejběžnější?
2. Už jste někdy v médiích uvěřili nějaké informaci a až později jste zjistili, že se jednalo o dezinformaci?
3. Myslíte si, že je při vzdělávání dětí a mládeže ve školách věnován dostatek pozornosti odhalování falešného obsahu na internetu (dezinformace, fake news, hoax)?
4. Ověřujete si informace?

Vladimír Bodiš, pracovník v neziskovém sektoru

1. Mám za to, že nejběžnějším tématem je válka na Ukrajině, potažmo spojené i se zeměmi, které ji podporují. Rusko se snaží naklonit si co největší část populace, a tím polarizovat společnost, která je pak lépe manipulovatelná.
2. Když jsem byl mladší, tak se mi to stávalo docela často. A to bylo v době, kdy jsem věřil tomu, že vše, co je publikované veřejně, je pravda. Postupem času přišlo vystřízlivění.
3. Ve školních osnovách toto téma není. Myslím si, že je to možná tím, že osnovy jsou zastaralé a s něčím jako hybridní válkou se vůbec nepočítalo... Navíc problémem mohou být i samotní učitelé, kteří nebývají vždy nestranní a nebo, v horším případě, sami mohou dezinformacím podléhat.
4. Ne vždy mám na to tolik času, ale jsem více skeptický k jakémukoliv obsahu.

Lukrecius Chang, mediátor podpory zdraví, Státní zdravotní ústav Praha

Dezinformace jsou většinou přes Facebook, když lidi vysílají live stream a říkají to, co není pravda úplně. Převrací slova a lidé jim věří vše, co řeknou. Pak na druhý den je pravda jiná než předtím. Dívají se na to děti, mládež i dospělí osoby. Facebook je mocná zbraň, je potřeba ji užívat jinak než tímhle způsobem.

Eliška Formanová, sociální pracovnice NZDM Bunkr, o.p.s.

1. Dezinformací je v dnešní době nespočet. Nejběžnější je momentálně asi, co já si všímám, ohledně války na Ukrajině.
2. Jelikož pracuji s mladými lidmi a snažím se, aby nevěřili všemu na internetu a vše si ověřovali, tak sama to tak taky automaticky dělám, takže si nevzpomenu, čemu jsem naposledy uvěřila.
3. Myslím, že se v poslední době o tom hodně mluví a dává se to do popředí, ale za mě by to mohlo být intenzivnější a dávat tomu větší váhu.
4. Mám své ověřené zdroje, kde vím, že jsou aktuální a pravdivé informace.

Eva Karásková, lektorka tance

1. Těžko říct, asi polopravdy na všech frontách. Často asi jde „jen“ o ledabylou práci novináře nebo pisatele. Záměrné polopravdy nebo lži, tedy dezinformace, jsou nejběžnější v politice.
2. Nevzpomínám si.
3. Ne.
4. Ano. Ty, co mě zajímají.

Ilona Pleskotová, pěstounka

1. Nejběžnější dezinformace jsou v poslední době z vyšších politických kruhů. Zejména, když mohou rozdmýchat rozpory dvou či více národů. Na televizní noviny se tedy v posledních letech dívám jen zřídkka. Raději čtu od různých zdrojů a obrázků o situaci si vyvodím sama.
2. V médiích jsem se, samozřejmě, tak jako spousta z nás, nechala již několikrát oklamat. Ony to televizní štáby s reportéry umí důvěryhodně podat.
3. Ve školách by se o hoaxech a dezinformacích mělo všeobecně více mluvit, aby děti a mládež nebraly vždy vše, co vidí na netu či v televizi, za tu jedinou pravdu.

4. Já už se párkrát napálila. Vždyť dnešní technika digitalizace filmu je tak úžasná, že je mnohdy velmi těžké nevěřit. A co se týká mluveného slova, tzv. jedna paní povídala, že tenhle člověk řekl...? Zprávy tohoto typu si pak ověřuji z více zdrojů a ideálně ze stran všech aktérů. Propírání „špinavého prádla“ na Facebooku apod. nemám ráda, ale někdy se mu i zasměji.

Nick Budai, produkční TUKE.TV

1. Nejběžnější forma dezinfy je z mého pohledu vždy spojená buď s aktuálním politickým tématem, a když zrovna žádné není, buď se vyfabrikuje nebo se to „politicky“ na to stejně namotá... Nejčastěji se dezinformace, dle mého, objevuje v tématech lidských, sociálních nebo třídních a vždy se na ni namotá politika.
2. Doufám, že ne, ale určitě v mladším věku, např. na ZŠ nebo SŠ možná. Bohužel, náš školský systém neumí na práci s informacemi a médií připravit, vyskolit natolik, abychom byli schopni si sami kriticky informace vyhledávat a ověřovat. Sám jsem si k tomu došel a myslím, že bych dnes nepodlehł větší dezinfy, ale nikdy neříkej nikdy.
3. Myslím si, že rozhodně ne, a je to jedno z mnoha témat, které v českém školství nefungují a není jim věnováno dostatečně prostoru.

Josef Kuminek, dělník

1. Vždycky záleží na tom, co se zrovna ve světě nebo u nás doma děje. Momentálně to jsou dezinformace o válce na Ukrajině. Lžou obě strany a informace se nedají ověřit. Předtím to bylo o covidu, kdy až čas ukázal, kde je pravda.
2. Samozřejmě ano. Myslím, že se to stalo každému.
3. To neumím posoudit.
4. Ano, pokud je to možné. Často ale proti sobě stojí jen názory dvou stran, které ověřit nejde. Jeden názor je ten oficiální. Druhý, ten neoficiální, často nesprávně nazývaný „dezinformační“. Jako mladý jsem věřil, že socialismus a komunisti jsou to nejlepší. Brzy jsem byl vyveden z omylu. Proč bych měl tedy věřit těm, kteří vládou nyní? Můj názor je, že všichni politici mají „špinavé ruce“.

Eva Kuminková, etnolog

1. Myslím, že dezinformace jsou všude kolem nás. Média (ne všechna samozřejmě) velmi často prezentují informace, o nichž autoři reportáží velmi málo vědí, a jsou tedy povrchní a chybné. Především je ale chrlí v obrovském množství. Jsme informacemi neustále obklopeni, takže je těžké se v nich orientovat nebo poznat, které jsou pravdivé, založené na faktech, a které nikoliv. V lidech to může vyvolávat strach a velkou nejistotu.
2. Určitě v době covidu. To jich po světě lítalo nespočet. Všichni měli obavy a zpočátku se nevědělo o nemoci nic, takže bylo snadné jim podlehnout.
3. Neumím posoudit.
4. Celkově média sleduji naprosto minimálně, ale pokud mi nějaká informace připadá opravdu důležitá, ano, mám tendenci si ji ověřit i z jiných zdrojů nebo se o tom bavit s přáteli, kteří mohou mít informací více, případně z jiných úhlů pohledu.

připravila Veronika Kačová

KOMENTÁŘ

Dopady konsolidačního balíčku

TOMÁŠ ŠČUKA

Rostoucí inflace a z toho plynoucí zvyšování cen ovlivnily náklady domácností. V praxi to znamená, že rodiny nejsou schopny ze svých příjmů uspokojit náklady spojené s bydlením, nákup potravin nebo úhradu školních výdajů pro své děti. O optimálním trávení volného času, nákupu oblečení či dovolené si může početná skupina občanů nechat jen zdát.

Výsledky studie PAQ Research upozorňují na dopady zrušení superhrubé mzdy a nedávné zvýšení cen bydlení a energií. Závěry jsou vskutku kritické. Bohatší rodiny na snížení daní v roce 2020 výrazně vydělaly, což jim mohlo pokrýt vyšší náklady na energie. Nižší daňové zvýhodnění a skok ve výdajích naopak poslal chudší rodiny do mínusu. Ekonomická nerovnost se prohloubila. Důsledky mohou být velmi vážné. Ve skutečnosti však dle PAQ Research narostly nerovnosti ještě víc. Analýza totiž nezahrnula další daňové změny z let 2021 a 2022, které pomáhají též vysoko-příjmovým. Vyšší příjem u této skupiny osob přitom nezohledňuje.

V době, kdy národní ekonomická rada vlády předkládala kabinetu Petra Fialy sadu návrhů do konsolidačního balíčku, upozornila i na tato možná rizika. I proto doporučila vrátit příjmy ze zdanění fyzických osob na stejnou reálnou úroveň, kde byla před zrušením superhrubé mzdy a snížením daní.

Navrhovaná reforma měla dle ekonomů spočívat v úpravě sazeb, slev na dani a dalších parametrů, aby se dosáhlo vyšší nebo alespoň stejné daňové progresy, jaká byla před rokem 2020. Tím mohlo dojít k zastavení prohlubování nerovnosti a odstranění by se velké rozdíly mezi zdaněním OSVČ a zaměstnanců, které hrubě porušují daňovou spravedlnost. Stát tak mohl získat 120 miliard k ozdravení veřejných financí. Bohužel, hlas ekonomů nebyl současnou vládou vyslyšen. Pokračující zdražování snižuje kvalitu života těch nejslabších skupin občanů. Kvalita bydlení, zdravotních služeb, ale i možnost žít zdravý životní styl, představují náklady, jež si čím dál tím více lidí nemůže dovolit. Ze základních lidských práv se tak stávají privilegia pro vybrané skupiny obyvatel.

Nesmíme zapomenout na rovný přístup ke stejné kvalitě vzdělání. V České republice jde o dlouholetý problém, který se neřeší vůbec nebo jen na papíře. A to i přesto, že má tato vláda oblast vzdělávání za jednu z priorit.

Nemohu si pomoci, ale dosavadní kroky vládní 5K v době krize jsou vůči občanům bolestivé. Do jaké míry si tuto skutečnost uvědomují členové vlády? Má-li domácnost příjmy na úrovni minimální mzdy, je přeci logické, že není schopna uhradit všechny své náklady, natož potřeby všech svých členů. Sociální citění i schopnost empatie jsou pro úspěch v politice také nezbytné. Bez sociálního vnímání nahrazá současná vláda populistům a antisystémovým uskupením. A to obrovským způsobem!

O Roma vakeren
pořad ČR určený pro Romy.
www.romove.cz

„Oni ho pustili?!“ Lidé protestují a považují rozhodnutí soudu za nehorázné

Dokončení ze str. 1

red.). Ti dokáží vyvolat obrovskou paniku,“ řekl Horvátko s tím, že někteří lidé vnímají ukončení vazby jako nespravedlnost. Navíc jim chybí detailnější informace k případu.

Představitelé romské komunity by byli rádi, kdyby se romským spolkům podařilo ve spolupráci s magistrátem a policisty udržet lidi v klidu. „Počítám s tím, že se brzy potkáme a budeme řešit situace, které by mohly nastat a kterým se musíme snažit zabránit. Určitě se budeme snažit o to, aby nedošlo například k fyzickému napadání. Samozřejmě názor nikomu vzít nemůžeme,“ uvedl Horvátko.

„Se zástupci komunit sdílíme informace dle potřeby 24/7 a pravidelně se setkáváme. Důležité je v tuto chvíli to, že se jedná o rozhodnutí nezávislého soudu. K soudnímu líčení prozatím nedošlo. Je třeba vyčkat na vyhodnocení důkazů soudem. Nadále máme zájem o bezproblémové vztahy se všemi menšinami a společná jednání budou pokračovat,“ okomentoval situaci mluvčí brněnského magistrátu Filip Poňuchálek.

Podobné silné emoce vyvolal mezi lidmi už v červnu samotný čin. V plánu byla dokonce demonstrace, tu její organizátorka nakonec zrušila a místo ní se v Brně konala pietní akce za zesnulého mladíka. „Již samotný název demonstrace ve společnosti působil jako rozbuška, proto je lepší uspořádat za zavražděného pietu a nevyvolávat ve společnosti xenofobní náladu. Je lepší spolu vycházet, než se vzájemně nenávidět,“ sdělila tehdy mluvčí spolku Brno tým, který pietu pořádal, Jana Hamrová.

K určité eskalaci napětí mezi Romy a Ukrajinci v Brně v červnu došlo hned v pondělí po tragickém vikendu. Zhruba dvacítká Romů měla u svatomichalského kostela pokřikovat na dva Ukrajince, později dokonce začít házet židlemi. „Zadrželi jsme tři osoby, z toho jednoho mladistvého, kterého jsme následně pustili. Incident prověřujeme jako výtržnictví a poškození cizí věci, škoda se pohybuje kolem čtyřiceti tisíc korun,“ upřesnil tehdy policejní mluvčí Pavel Šváb.

Sabir Agalarov
Magdaléna Blažková

Jak dezinformace ovlivňují společnost

Pamatujete si na pohádku o Smolíčkovi Pacholíčkovi a jeskyňkách? Jak malého Smolíčka ukradly tři jeskyňky a chtěly ho sníst... Kdo byly v pohádce tři bytosti, které jsou v knížkách vyobrazené jako staré odpudivé ženy žijící v jeskyních? Nebo to snad byly Ježibaby? A jak to, že malého Smolíčka vychoval Je- len se zlatým parožím? Je tento příběh považován za pohádku, která se čte dětem před spaním, nebo je považován za situaci, která se ve starých dobách odehrála? Co když mají pohádky větší symboliku, než představují? Co když všechny podobné pohádky založené na mytologické fantazii nejsou jen vymyšlené příběhy? Pohádky mě odjakživa přitahovaly a já v nich už jako malá hledala větší smysl a chtěla najít pravdu.

Pojďme se společně podívat na téma dezinformace:

Samotný pojem dezinformace znamená zkreslená nebo jakákoliv falešná informace nebo také mínění, které se používá, aby negativně ovlivnilo jednotlivce nebo skupinu lidí, a to pro dosažení vyšších výsledků s cílem zatemnit pravdu. Za dezinformací je určitý záměr nebo úmysl vznikající z nějaké příčiny. Pojem pochází z francouzského slova „désinformation“. Termín dezinformace se začal používat v období 2. světové války pro falšované ma-

teriály, které měly oklamat cizí armádní a zpravodajské agenty. Tady vidíme, že dezinformace pocházejí od lidí, kteří měli lidi oklamat a byly součástí lidské komunikace. Ať už formou verbální nebo neverbální komunikace. Dezinformace se můžou šířit i neúmyslně. Přijetí dezinformací může taky znamenat nespokojenost v daném státě nebo zemi a někdy se může zdát, že tyto dezinformace potvrzují skryté obavy jednotlivých lidí.

Dezinformace nás chtějí ovlivnit každý den a oklamat naši pozornost, a to různými způsoby. Zdroji dezinformací jsou televizní noviny, reklamní společnosti, sociální sítě, články s různými titulky, na které naše mysl reaguje a chytá se jejich. Patří mezi ně i on-line skupiny a komunity, reklamní billboardy a jiné.

Nejčastější využití dezinformací nalezneme v reklamním průmyslu. Jako jeden z příkladů můžu uvést obrazové materiály upravené třeba ve Photoshopu, nebo portál On-line seznamka či jiné aplikace, které jsou v dnešní době pro mladé lidi velice dostupné. Strůjci těchto dezinformací mají za cíl se zaměřit na určitou skupinu lidí a pomocí lží ji silně poškodit. Svět reklam není pravdivý, neukazuje nám svět takový, jaký je, ale ukazuje ho tak, jak by ho lidé chtěli. Reklamy na různé produkty se snaží působit romanticky,

probouzí v lidech falešné sny, ale ve skutečnosti reklamy poškozují naši zdravou psychiku a my jsme terčem nesmyslné reklamní manipulace. Jsme jako jedinec nebo společnost odolní proti takovým neskutečným reklamám? Nebo jim věříme a daný produkt si ihned zakoupíme nebo objednáme a uvěříme jeho klamným účinkům?

Lidé se neustále snaží ovlivňovat druhé. Ať už to jsou členové rodiny, přátelé, slavné celebrity ze světa showbyznysu. Stali se z nás jako by „tvůrci“ dezinformační továrny, ale pozor, bohužel i konzumenti. Sdílíme, komentujeme a patříme mezi ty, jež v této dezinformační továrně pracují a sami si „továrnu na lži“ vytvořili.

Jde o sociální záležitost. Dezinformace kolem nás můžou šířit i lidé v našem okolí. Záleží na tom, s kým se bavíte a jakou společnost lidí máte kolem sebe. Podléhání dezinformacím má ve velké míře příčinu v sociálním prostředí. Většina lidí rychle uvěří poloprávdám, které slyšeli, aniž by si je adekvátně ověřili. Pojala bych to jako nějakou sociální nemoc ve společnosti, která je účinná. Vzpomeňme si na období Covidu-19, kdy se společnost polarizovala a lidé na obou stranách silně podléhali dezinformacím. Pova- ha dezinformací je proměnlivá. Bojovat s lidmi, kteří lživě informace

mají rádi nebo je vyhledávají, nemá žádný logický smysl, protože ve skutečnosti nejde o dezinformace, ale jde o sociální psychologický komplex lidí nebo daného jedince.

Je smutné, že tomu tak často podléháme a sdílíme nepravdivé informace, o kterých si myslíme, že jsou zcela pravdivé. Každý z nás má možnost si ověřit, zda je informace pravdivá nebo naopak. Máme k dispozici celou řadu zdrojů.

Romové často věří videím, zprávám, článkům, které si přečtou na sociálních sítích a na internetu a dobrovolně je sdílejí. Podléhají titulkům, aniž by si celý článek přečetli a ověřili informace. Věří a mezi sebou sdílejí pseudospirituální lži, nejen o nekonečném konci světa... Popularita dezinformačních zpráv je v přesile. Může za to strach, který pramení z naší historie? V první řadě bychom neměli panikařit nad nějakou zprávou, která v nás vzbuzuje napětí nebo strach, agresivitu a jinou negativní emoci. Protože právě to je záměr dezinformací. Samotná zpráva, kterou si zrovna přečteme, nemusí obsahovat pravdivé informace. Proto bychom se měli po přečtení podívat na zdroj článku, datum článku, kdo je autorem. Zda je redaktor příspěvku podepsaný nebo se jedná o pseudonym. Přesvědčit se, zda se jedná o adekvátní zdroj. Měli bychom si také dávat pozor a věnovat

pozornost fotografiím, které u článku nebo zpráv jsou. Někdy je už z fotografií zřejmé, že fotografie není aktuální nebo pochází ze zahraničního webu a nebo dokonce se jedná o obrázek vytvořený ve Photoshopu.

V neposlední řadě, pokud si nejste jistí, nikdy příspěvek nesdílejte ostatním. Když si tyhle poznatky osvojíte, zjistíte, že se to dá naučit a nepodlehnete hned tomu, že příspěvek okamžitě sdílíte. Vždy buďte nad věcí, mějte nad tím kontrolu. Máme velké množství informací různých kvalit a různých druhů. Měli bychom si osvojit schopnost informace třídit a umět rozlišovat. U některých informací je lepší být zdrženlivý, protože není dostatek informačních zdrojů a možností si ověřit pravdivost.

Je velmi potřebné, abychom se místo toho zaměřili na děti ve školách, jejich výchovu, znalosti a hodnoty. Na naše zdraví a psychiku, kreativitu, zájmy. Abychom jako rodiče nebo učitelé měli dostatek pozitivní motivace pro své blízké a okolí. Abychom hledali cestu, která nás zavede k pravdě. Pojďme společně hledat zdravé informace a nedávat šanci těm lživým. Zkuste třeba někdy vypnout telefon a nebýt on-line, věnujte se jiným aktivitám a přestanete se trápit nadmíru informacemi, které ani změnit nemůžete.

Veronika Kačová

Django stage roztančila „Maliňák“

V pátek 11.8.2023 jsme již popáté připravili Django stage na festivalu Maraton hudby Brno. Kolega Honza Polyák zafungoval nejen jako dramaturg a moderátor večera, ale i kapelník a účinkující jedné z hudebních skupin, která téměř na každé vystoupení má trochu jiné, nové, složení a snad odtud pramení i její název – New4. Ale nepředbíhejme. Jako první se nám představil Miloš Biháry – talentovaný slovenský klavírista, který přivezl hned dvě hudební seskupení: Miloš Biháry & „Django“ gypsy jazz trio, kteří zahráli zajímavé aranže písní stylu, který také vyčteme z jejich názvu. Co z názvu nepoznáte, je, že kaple to neuvěřitelně šlape, písně mají houpavý nádech letní Francie a chlapi vypadají, jako by opravdu z té zlaté éry vyskočili přímo před vás, i přes to, že nemají dobové oblečení ani nástroje. Poté pan klavírista pozval další hudebníky – pozorní posluchači mohli poznat tu malou holčičku, která vystupovala se slavnými rodiči v kapele Cigánski diabli. Dnes už je z ní dospělá žena a zazpívala nám ve formaci „Vanessa Šarközi & Miloš Biháry Gypsy Jazz Project“, který

plynule navázal na předchozí vystoupení i s jeho kvalitami obohacenými o zpěv a skvělou basu. Následně přišli na pódium již zmiňovaní New4 se skvělými hosty jako mladička Tamia Richter či ostrýléný Feri Barkóci. New4 nám zase předvedli něco nového a rozvířili publikum divokou energií hudebního mixu z celého světa. Zlatým hřebem večera pak byla Julia Kozáková s kapelou Manuša, také ze Slovenska. Její zpěv a charisma naplnily náměstí hned při první písni. Juliu předchází pověst nejlepší zpěvačky romských písní, a pokud to neplatí všeobecně, tak to 100% platí pro zpěvačky neromského původu. Jejich hudba uhranula všechny posluchače tklivým zpěvem, sladkým cimbálem i divokými smyčci. Zejména starší posluchači pochvalovali výběr, kdy vzpomínali, že jim tyto písně zpívaly už jejich babičky. Nejednen z nich musel zadržovat slzy dojetí a s koncertem byla spokojena i kapela. Bavili se společně všichni bez rozdílu, a to je vždy naším cílem. Za fotografie i milou společnost na místě děkujeme našemu bývalému kolegovi Jirkovi Salikovi Slámovi.

Jana Vejplachová

Romové, přestaňte...

Není jediného dne, abych měla klid, klid takový, že si lehnu na pohovku a sleduji televizi. Dnes odpoledne zrovna chci sledovat dokument, ale ne, už zvonek drnčí. Jen, aby to nebyla ta ukecaná sousedka, starší Romka, která úplně všemu rozumí, hlavně politice. Kde k tomu přišla, nevím, možná z internetu, tam se člověk doví o čemkoli. Jdu odeknout, a jasný, je to ta naše chytará Romka.

„No, dobrý den, pojdte dál a posadte se...“

„Já jen na chvilku a hned zas půjdu...“

Já znám tu její chvilku, hodina, dvě.

„No, proč jsem přišla, ve zprávách dávaly, že naše Romy budou trestat...“

„A za co?“ jsem zvědavá.

„No za naši pravdu, ženská, to je teda něco!“

„Za naši pravdu? A jakou?“

„Za protesty, my už ani nemůžeme nic nahlas říct, zabili nám Ukrajinci mladého kluka...“

„Počkejte, ty demonstrace se musí hlásit, starostovi o svolení, a potom...“

„Jo, jo, hlásit starostovi, ten s nimi ani nechtěl mluvit, a neještě, aby jim povolil demonstraci...“

„Ale vy tomu moc rozumíte, přeci, to musí být nahlášena demo...“

„Jo, jo, ani slovo jim nedovolil říct. A tak se domluvili pěkně po síti, na internetu, rozumíte?“ Je mi to jasné, ale radši nebudu nic říkat, ona má hlavní slovo pokaždé.

„Já vám řeknu, že jsem tam byla i já a protestovala jsem s nimi a jsem spokojená. Aspoň něco málo jsem

pro nás Romy udělala. Víte, že za chvíli nás budou zabíjet? Jako tam u nich, Romové nesmějí nic, ani do města je nepustí, jsou chudáci v lesích! To nám vyprávěly ty Romky, jak tady byly v Praze na nádraží. My jsme jim tam odnesli jídlo a šatstvo, řeknu vám, bylo mi jich nesmírně líto, chudáci, spali na zemi, protože to jsou černí, a bílí Ukrajinci spinkali po drahých hotelích...“

„Já o tom vím...“

„Víte, jak jsou ty neziskové organizace? No, tak jsem se s nimi dala do kupy a je tam Petr Ščuka a to je tak fajnový člověk. Věřte mi, on jim tak pomáhal a dával i ze svého. No, oni jsou už pryč, ale to chci říct, že policie půjde za těmi, co svolali demonstraci a mluví o trestném činu. Tak my si nemůžeme ani slovo říci, když nás zabíjejí?“

„Vy jste chytrá ženská, a víte, že jak zabili toho mladého Roma, tak to vyšetřuje policie...“

„Nic nevyšetří, nakonec dají vinu tomu mrtvému, že on si začal s bitkou, za to já dám krk. Nakonec všechno hodí do koše a nic se nebude dít, protože oni Ukrajince chrání, to je velká politika. Oni jsou mezi sebou domluveni s tím ukrajinským prezidentem, co vypadá jako zelený kluk v teplákách, on všechny zblbl a poslouchají ho...“

„My taky musíme poslouchat i ostatní řeči...“

Nenechá mě domluvit. „Jakýpak řeči? Koho? Našeho prezidenta? Nebo premiéra? Ten je ze všech nejhorší. Oni pro nás nepracují, oni slouží úplně někomu jinému, vy tomu nerozumíte. Ale já toho vím mnoho, mám dobrý zdroj, to byste kulila oči.

Proto už i my Romové musíme pro nás něco dělat, musíme dát o sobě vědět. Jinak to bude s námi zlé. Přeci my jsme tu odjakživa v Čechách, my se tu narodili, naši rodiče i prarodiče, my jsme tu doma, to je naše heslo, víte?“

„Já vám rozumím, ale musíme jednat podle zákonů, nelze jít tam, kde bydlí Ukrajinci a vykřikovat na ně, to je jako napadení...“

„Ale my jim nic neudělali...“

„Ano, nic, ale oni se báli a to jste je vystrašili. Takto se to nedělá, vy nemáte strach? Jste už starší ženská, důchodkyně. Já bych se bála s nimi chodit...“

„Já mám pro strach uděláno. Vy se zastáváte Ukrajinců, koukám, ale zkuste jít večer do města a budete koukat, jak se tady u nás oni chovají...“

„Já se jich vůbec nezastávám...“

„No, řeknu vám, já mám velký strach, když jdou naši vnuci večer ven, na diskotéku nebo na pivko. Ti Ukrajinci si užívají, chlastají, vezou

se v drahých autech a peněz mají jako želez a na naše lidi plivají. Především šli naši vnuci na pizzu v Maškovce a málem se náš vnuk dostal do bitky. Jeden Ukrajinec opilý nechtěl zaplatit a hádal se se šéfem, zavolali policii a ti je vyvedli. I tak Ukrajinci nezaplatili nic, jen se smáli a šli pryč. Naši kluci se lekli a rychle domů...“

„To měli štěstí, radši se tomu vyhnout...“

„No vidíte, takže my nemůžeme nikam, kvůli nim, je to opravdu hrozné...“

„Tady, vy jste tu kávičku ani nedopila, už je studená.“

„Já na ni zapomněla, ha ha, přišel do mě vztek.“

„Já vím, je to nedobré, ale musíme se držet podle zákonů, nebo se dostaneme do větších problémů, ono to není sranda...“

„Sranda to opravdu není, je to k popukání, ale ke vzteku. Ti Ukrajinci, co s námi makali v práci, tak oni jsou hodní lidi, rozumíme si, a jsou

pracovití, měli jsme se rádi. Ale tuto uprchlíci, ti jsou jako gestapáci, tam u nich je válka a oni si utečou sem k nám užívat a nám kazit život. Ať jdou bojovat!!“

„Máte pravdu, ale my s tím nic neuděláme, musíme přestat demonstrovat bez ohlášení a řídit se podle zákonů. Jinak to odneseme zase my, Romové, jako pokaždé. Měli bychom se chovat a jednat s rozumem, a ne vztekem, a neposlouchat každého na internetu, kdo rozhazuje mezi lidi nenávist a zlobu. To je začátek zla, to je špatné a nerozumné. Je zapotřebí si uvědomit, kdo jsme a co jsme, nebo si uděláme nepřátele i mezi lidmi, se kterými jsme si rozuměli a vážili si nás.“

Konečně mě nechala domluvit, tiše poslouchá a kývá hlavou.

„No, taky máte pravdu v něčem. Já už jdu domů, mějte se.“

Já jsem se na ni pousmála a rozloučila se s ní. Jde pomalu dolů po schodech...

Irena Eliášová

Romale, preačhen tele...

Nadžal perdal aňi jekh dıves, so šaj mange dikhav pre televizija, pal o dokumentarne filmi, mindik vareko avel ke mande. So čak džav pro gaučo, vareko zvoňinel. Joj, k'oda pale hin, čak te na avel e Romňi la bara godaha, joj hiňi bari politicka, savoro achalol. Nadžanav, kaj kij'oda avla, talam pro internetos, odoj šaj savoro les pre godi. Džav, phuterav, hin joj, e godaskri Romňi.

„Joj, lačo dıves, av andre, the beš tuke...“

„Lačo, me čak pre perca, the džava...“

Me džanav lakeri perca, jekh ora, duj.

„No, soske avlom, andro hiri phenenas, hoj amare Romen dena trestli...“

„The vaš soske?“

„Vaš amaro čačipen, romňije, odava hin vareso!“

„Vaš o čačipen, the savo?“

„Vaš o protesti, amen imar našti phenas aňi lav, o Ukrajinci murdarde romane čhaves...“

„Užar, e demonstracija pes mušinel te phenel le starostaske, the jov šaj del...“

„Hi, hi, le starostaske, jov lenca aňi nakamelas te vakerel, te na kaj len mukhel...“

„Tu kija naachalos? Odava mušinel te...“

„Hi, aňi lav, phenav, ki lende nadel. Avka pal o internetos sakones vičinde, the imar mištes, achalos?“ Hi, achaluvav feder, napphenav nič, bo odava hin lakero lav.

„Me tuke phenav, hoj the me odoj somas, pre demonstracija, aspoň vareso kerav vaš amenge, Romenge. Džanes, hoj jon o Ukrajinci amen murdarkerena? Sar odoj ke lende, o Roma pre Ukrajina natroman te džal andro foros maškar lende, jon hine čak andro veša! Odava amenge vakerelas e Romňi khatar Ukrajina, kana somas ke Praha, sar jon odoj sovenas pre phuv, the o parne andro hotela... Avka odoj phirelas ajsi organizacija romaňi, the odoj hin jekh Rom, o Petros Ščuka, the jov lenge phiravelas o chaben, rondi, the savoro, igen lačo manuš jov hin, the delas lenge pestar, leskere lovendar tiž. No dikhes, the o gadže ukrajinske sovenas finomnes pro hotela!“

„Me olestar džanav...“

„Mange sas avka pharones pre lende, paťa mange, hin odava čačipen. The polokones amen murdarke-rena, the amen o Roma natromas te phenel aňi lav?“

„Džanes, sar murdarde ole terne

čhaves, avka odava višetřinen o bengala...“

„Nič navišetřinena, te merav, hoj na, jon avka kerena, hoj o Rom pes kezdinda te marel, the dena e vina leske, paťa mange! Nič nakerena, bo jon chraňinen le Ukrajincen, odava hin bari politika. Jon hine maškar peste dovakerde, ole prezidentoha, so hin sar čhavoro andro želena ceplaki, jov savoren diliňarda, the sako les šunel...“

„Amen mušinas le rajen te šunel, the aver lava...“

Namukhel man te dophenel. „Save lava? Amare prezidentos, abo le premijeris? Jov hin jekhgored. Jon vaš amenge nakeren e bufi, aľe služinen avreske, tu kija naachalos, aľe me kija igen achaluvav, bo hin man mišto zdrojos. So me džanav, ta tu čak o jakha avri poravelas! Vaš oda the amen o Roma mušinas amen te sikhavel le svetoske, hoj sam adaj khere. Mušinas vareso te kerel, bo avela amenca igen namištes. Amen sam khere adaj, adaj uliľam, the amari daj amaro dad, amen sam adaj khere, odava hin amaro lav, džanes?“

„Me tuke achaluvav, aľe natromas te džal odoj, kaj bešen o Ukrajinci, the odoj te vičinkerel, odava hin sar periben...“

„Aľe amen lenge nič nakerďam...“

„Hi, nič lenge nakerenas, aľe jon pes daranas. Odava avka nadžal, tu sal phureder romňi, tu nadaras lenca te phirel!“

„Me nadarav. Dikhav, hoj tu braňines le Ukrajincen, aľe skušin te džal raťi andro foros, palis dikheha, so o Ukrajinci keren...“

„Jaj, me len nabraňinav...“

„No, me tuke phenava, hoj kana džan la čhakre čhave andro foros, pre diskoteka abo pre lovinka, me igen darav. Čirlatunes sas o čhave andre Maškovo pre pizza, the sas odoj o Ukrajinci, trin džene. Chale, pijenas the palis nakamenas te potinel, maj odoj sas baro mariben. Jon sas mate, avka o šefos vičinda le bengen. Jon avle the ligende len avri, th'avka nič napofinde, bare asabnaha gele avri. O čhave daranas u gele sig khere...“

„Mištes, hoj nasas nič...“

„No dikhes, amen našťik niľkhaj džas, vaš lenge, odava hin igen namištes...“

„Tu ola kavica aňi napilal avri, imar hin šudri.“

„Me pre late bisterďom, ha ha, avla andre mande cholı.“

„Me džanav, aľe mušinas te džal perdal o zakoni, nane odava asavi-ben...“

„Asaviben odava čačes nane, ča pre cholı. Ola Ukrajinci, so amenca kerenas andre bufi, jon hine lače manuša, džahas ke peste, šunahas amen jekhetane sar pheň, phral, the e bufi mištes kerenas. Aľe ola, so adaj denašte, hine sar o gestapaci, odoj hin ke lende o mariben, soske nadžan pes te marel, aľe jon denašen k'amen-de, the ruminen amenge o iletos!“

„Hin tut čačo, aľe amen oleha nič nakeraha, mušinas te ačhel preku o demonstraciji bijo papira, bo avela amenge igen erdavones, sar mindig. Kampelas, kaj te amen džas la godaha, the na te šunel, so džal pal o internetos, o nalače lava. Odava nane lačhes, o bibachtaľipen kerel mek bareder erďavipen, sar hino. Amen mušinas preku te džal, ko sam, the so sam, bo palis avela bibachtaľipen the maškar ajse manuša, so sas k'amen-de lače. Nane lačhes te sikhavel baro bibachtaľipen, bo odava hin odava utušovno.“

Akaňik man mukhľa te dovakerel, cichones šunelas, the le šereha kivi-nel.

„The tut hin čačo. Me imar džav khere.“

Me pre late asandilom. Joj džal polokones pal o schodi khere...

Irena Eliášová

Dezinformace? Je to nebezpečná manipulace s lidmi

Dokončení ze str. 1

ss.cz – na první pohled se to tváří jako rádoby ČTK, ale stačí si přečíst pár článků a je vám jasné, že za vším stojí „ilumináti“. Tedy to se seriózní žurnalistikou nemá vůbec nic společného.

Jak ho rozpoznat?

Není to snadné. Je potřeba prostě více a více ověřovat informace, které se k nám dostávají ze všech stran. Bohužel se také stane, že i seriózní média šíří nějaký hoax, aniž by se před tím pořádně něco ověřilo. Je to tím, že dnes dáváme hodně na rychlost, víc než na pravdu nebo důvěryhodnost. Takže je třeba nesooudit příliš rychle a zkrátka se v této oblasti alespoň trochu vzdělávat. Nečíst jednoznačně dezinformační weby a mít alespoň základní přehled o tom, kterým zpravodajstvím se dá věřit. Ideálně mít více zdrojů.

Jaké jsou nejrizikovější dezinformační reklamy pro mladé lidi? A jak se jim bránit?

Takových je celá řada. Tady už ale narážíme na podstatu reklamy, obchodu jako takového a informací, které mají nějakou oporu v zákonu. Bohužel např. ve světě potravinových doplňků limity takřka neexistují. Takže se mezi lidmi můžou dostat třeba i preparáty, které když užíváte, tak doslova hazardujete se zdravím. Úplně stejné je to s dezinformační reklamou. Bránit se dá pouze a jenom dostatečným vzděláváním, nejen sebe, ale i ostatních kolem nás.

Má smysl bojovat s lidmi, kteří takovou lživou informaci mají rádi a vyhledávají ji stejně jako vyhledávají porno, hazard nebo obrázky poprav a dopravních nehod? Nebo jde o sociální psychologický komplex lidí nebo daného jedince, který dezinformace šíří?

U některých lidí to asi smysl nemá. Třeba Peterková je podle mě regulérní pacient a měla už dávno skončit v psychiatrické léčebně. To říkám bez jakéhokoliv výsměchu. Podle mě je to velmi závažně psychicky nemocná osoba. Jak to chcete uhádat s bláznem? To je jako snažit se probourat se hlavou 3 metry silnou betonovou zdí. Možná i tu dřív probouráte hlavou, než argumentovat Peterkovou a jí podobné lidi. Ale pokud je někdo alespoň trochu přístupný a je znát, že ho k dezinformacím třeba vede hlavně jeho strach, tam to smysl určitě má. Když začala válka na Ukrajině, psal jsem si hodně s Romy, co se války fakt šíleně báli. Když se uklidnili a normálně jsme o tom podebatovali, nakonec se s nimi dalo mluvit. Já chápu, že někdo má strach a pak

uvěří čemukoliv, co mu kdo napíše na FB. Ale je třeba se prostě holt víc informovat, nic víc.

Má smysl zakazovat dospělým Romům distribuovat mezi sebou polospirituální šamanskou lež o nekonečném konci světa? Nebo je potřeba se zaměřit na děti ve školách, aby jejich znalosti, jejich sečtěllost a sebejistota ve společnosti nedávaly šanci nerozpoznaným lžím pronikat do jejich vědomí?

Romové byli vždy extrémně spirituální, tak to bylo, je a bude. Duchovní víra patří k naší povaze a jen těžko ji u nás nahradíme nějakou vědou. Já v tomhle ale ten problém nevidím. Problém je naše mentalita, ne samotná víra. Tady selhávají především romské autority – ti „novodobí Facebook-vajdové“, co velmi rádi šíří mezi Romy jakýkoliv strach, ať už z 3. světové války, konce světa nebo čehokoliv dalšího. Ono na druhou stránku, kdo vám zaručí, že se něco nakonec nestane? No jasně, že nikdo. O tom to ale není. Správnou otázkou je, jaký smysl má žít každý den tím, že přijde konec světa? Nemáme žádné záruky, že se dožijeme zítřka, ale to neměl nikdy nikdo v žádné době. Co si měli myslet lidé, když byla tzv. kubánská krize? Hodně lidí už bylo připravených v krytech a čekalo se jen na první jadernou bombu. Nakonec se nic nestalo. Co když byl rok 2000? Všude se psalo, jak přijde konec světa. Nestalo se opět vůbec nic. Bulváry každý rok vytahuji babu Vangu. Jak předpověděla to nebo ono, že tenhle rok vypukne to nebo tamto. Nic se ale nestalo. Já nevím, co bude zítra, ale opírám se především o to, co vím o včerejšku. Tenhle svět už zažil mnoho krizí. Všechny jsme zatím přežili. Nevidím důvod, proč bychom nedokázali přežít i ty další. My lidé jsme tvořiví a vždy si nějak poradíme.

Radku, jak nepodléhat dezinformacím? Existuje nějaký nástroj v boji s dezinformacemi?

Selský rozum a trpělivost. Mně se třeba nelíbí, že když se něco někde stane a média napíšu „bla bla bla, stalo se to a udělal to ten a ten“. Vy nikdy nevíte, jaký to má background. Nemá smysl jít hned do ulic a vykřikovat nějaká nenávisťná hesla. Dělat si nějaké jasné závěry. Je třeba prostě zjistit víc. Proč to ten člověk udělal? Jak to doopravdy bylo? Často lidi neví vůbec nic, jen si někde přečetli titulek a už mají okamžitě názor hotový. To je prostě strašně málo na to, abychom odsoudili nějakou i třeba celou skupinu lidí.

Jaké jsou podle tebe důvěryhodné zdroje pro pravdivé informace?

Já to dělám takhle – vždy si najdu alespoň tři čtyři zdroje a přečtu si,

co píšou. Tady u nás iDnes, Novinky, Aktuálně, Lidovky apod. Pak si třeba najdu ty zúčastněné, pokud jsou třeba na Instagramu, co k tomu píšou nebo říkají oni sami. Může pomoci třeba i názor nějakého seriózního influencera, ale to spíš s tím, jak to já sám mohu chápat. Může nám poskytnout třeba nějaký jiný pohled. Ale já si vždy dávám nějaký čas. Teprve potom si udělám názor.

Proč podle tebe Romové podléhají dezinformacím? Co je příčinou?

Já myslím, že my Romové jsme vždy podléhali strachu, a je to dáno naší historií. Tisíce let jsme žili v neustálém útlaču, byli jsme pronásledováni ve většině světa. Jednou jsem se dočetl, že v některých evropských zemích se během 16.–19. století dovolovalo beztestně a bez jakéhokoliv soudu zabít Roma. Prostě, když se vám chtělo a potkali jste v lese kočovné Romy, mohli jste je usmrtit a nic vám za to nehrozilo. Není tedy divu, že v nás je tak moc zakořeněný strach a nedůvěra. Jakékoliv nebezpečí bereme extrémně vážně. S tím je ale potřeba pracovat. Vždyť jsme v demokratické zemi a dnes už nám většina toho, co nám hrozilo v minulosti, nehrozí. My Romové musíme najít svůj vnitřní klid. Měli bychom si uvědomit, že dnes naopak můžeme každý z nás žít takové životy, o kterých se našim předkům ani nezdálo. Jsme v té nejlepší možné době a máme ty největší příležitosti v naší historii. Neměli bychom tuto šanci propásnout.

Jaký druh dezinformace je podle tebe v dnešní době ve společnosti nejběžnější?

Nejběžnější je určitě útok na konkrétní osobu. Výmysl, co kdy kde udělal, za účelem poškození jeho reputace, především u politických kandidátů před volbami.

Myslíš si, že je ve školních institucích při vzdělávání dětí a mládeže věnováno dostatek prostoru odhalování falešného obsahu na internetu (dezinformace, fake news, hoax)?

Určitě ne. Dokážu si představit mnohem větší důraz na vzdělávání žáků v této oblasti. Budoucnost je deepfake, a to už bude kvůli umělé inteligenci velmi těžké identifikovat. Je třeba na tyto věci mladé lidi mnohem lépe připravit, protože oni už svět bez technologií neznají, narodili se v něm.

Ověřuješ si informace?

Vždy se snažím všechno ověřovat. Považuji to za svou povinnost, jelikož jsem také influencer.

rozhovor vedla Veronika Kačová

V Hodoníně u Kunštátu uctili památku obětí holokaustu Romů a Sintů

Lidé na místě bývalého tzv. cikánského tábora v Hodoníně u Kunštátu na Blanensku uctili v pátek 18. srpna památku obětí holokaustu Romů a Sintů. Vládní zmocněnkyně pro záležitosti romské menšiny Lucie Fuková v pietním proslovu zdůraznila, že vyhraňování se k různým menšinám nesmí být již nikdy součástí politické kultury. Letos uplyne 80 let od vypravení hromadného transportu romských mužů, žen a dětí z Hodonína u Kunštátu do koncentračního a vyhlazovacího tábora Osvětim-Březinka. Většina z transportovaných se nikdy nevrátila, řekla ČTK mluvčí Muzea romské kultury Karolina Spielmannová.

“Tento rok si připomínáme 80. výročí od smutného dne 21. 8. 1943, kdy odtud odjel hromadný transport s téměř 800 romskými dětmi, ženami a muži na skoro jistou smrt do Auschwitz II-Birkenau,” sdělila Spielmannová. Hodonínský tábor je vedle tábora v Letech u Písku druhým místem, kam nacisté za druhé světové války nuceně koncentrovali rodiny moravských a českých Romů a Sintů. Podle posledních výzkumů tam zahynulo 207 lidí včetně dětí. Na místě vznikl památník, který spravuje Muzeum romské kultury. Jeho návštěvnost se stále zvyšuje, loni tam přišlo přes 1800 lidí.

Pietní proslov pronesla kromě jiných zmocněnkyně Fuková. “Vnímám jako důležité, aby se významné historické dny Romů staly součástí výkladů historie v běžné výuce na základních a středních školách. Apeluji na ministerstvo školství, aby dodrželo závazek začlenit tematiku Romů do rámcových vzdělávacích plánů,” řekla. Zdůraznila také, že vyhraňování se k různým menšinám nesmí být již nikdy součástí politické kultury. “Nedáváme ani dnes prostor názorům, které mohou oslovit masy lidí a šířit nenávisť vůči jakékoliv menšině,” dodala.

Tragické osudy vězňů z Hodonína se jí přímo dotýkají. “Pravděpodobně na tomto místě byla vězněna a poté transportována do Osvětimi má rodina po dědečkovi Eliášovi Polákovi. Nikdy o své rodině nehovořil a dodnes nevím, jaký osud měla. Děda prožil druhou světovou válku na Slovensku. Jen díky tomu přežil a já bych tu dnes nestála. Část rodiny, která žila na Moravě, ale zmizela. O jejich osudech nemám dodnes žádnou informaci. S myšlenkami na ně je pro mě nesmírně těžké tu dnes stát,” doplnila.

Po prosloveh následoval přesun k nouzovému pohřebišti Žalov. Program završilo uctění památky zejména dětských obětí tábora na hřbitově v nedaleké obci Černovice. Doprovodný program tvořila komentovaná prohlídka stálé expozice Tábor Hodonín u Kunštátu: Průsečík tragických osudů 1940–1950. Památník holokaustu Romů a Sintů vzniká také v Letech na Písecku. V současnosti tam pokračuje stavba a tvorba expozice. Muzeum romské kultury předpokládá otevření v prvním čtvrtletí příštího roku.

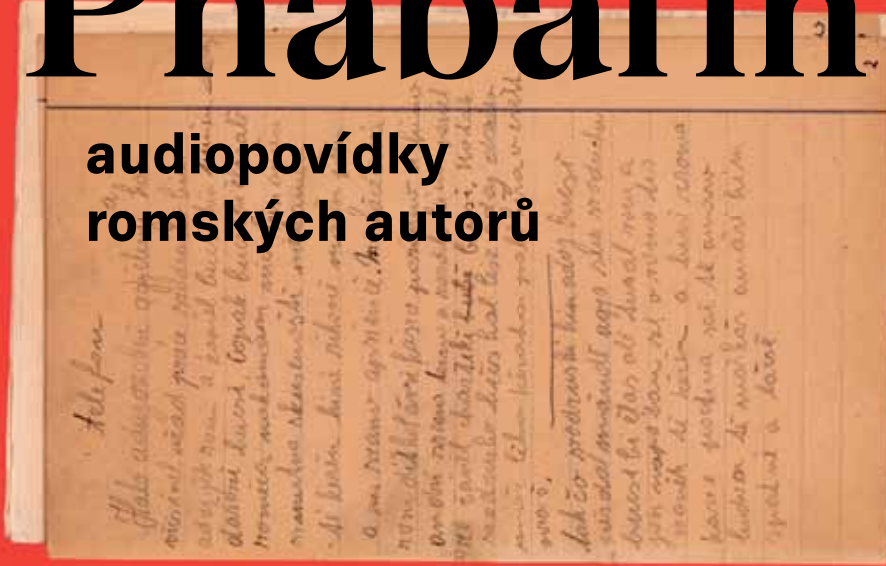
text a foto: Petr Zewlakk Vrabec

m k muzeum romské kultury

literární sklizeň pro vaše uši

Phabal'in

**audiopovídky
romských autorů**

Povídky, básně, úryvky z knih romských autorek a autorů (Tera Fabiánová, Elena Lacková, Iveta Kokyová, Andrej Pešta aj.). Hlas propůjčili romské a české interpretky a interpreti (Margita Lázoková, Barbora Hrzánová, Jan Cina, Štefan Ferenc aj.). Audiopovídky vychází bilingvně v romském a českém jazyce.

Volně k poslechu na Spotify, Soundcloud nebo skrze QR kód na rommuz.cz.

Projekt je finančně podpořen Ministerstvem kultury ČR. Muzeum romské kultury k jeho přípravě přizvalo nakladatelství romské literatury KHER a další příznivci romské literatury.

Objevte Příběh Romů
Discover the Story of Roma people

Muzeum romské kultury: jediné svého druhu v Evropě
The Museum of Romani culture: the one of its kind in Europe

m k muzeum romské kultury

rommuz.cz

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)
1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)
1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)
menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srm.cz

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:

způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Cejl 460/35, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010 nebo pošlete e-mail s vašimi údaji na adresu holomkova@srm.cz

cena předplatného pro rok 2023 je 420 Kč

ZDENĚK DANIEL

VESMÍRY/ KOSMOSA/ UNIVERSES

m k muzeum romské kultury

MINISTERSTVO KULTURY

B | R | N | O | I

* VERNISÁŽ 2/3/23
* 3/3/23 – 31/12/23

* rommuz.cz
* Bratislavská 67, 602 00 Brno

SRNM

OD ROKU 1991 SPOLEČNĚ S VAMI

Adresa redakce
Romano hangos
a
Společenství Romů
na Moravě
Cejl 460/35,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srm.cz
číslo účtu:
2300661977/2010